

Vestfold
og Telemark
revisjon

Tinn Energi

Eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon | Tinn kommune

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning	5
1.1. Kontrollutvalgets bestilling	5
1.2. Problemstilling og revisjonskriterier	5
1.3. Avgrensning.....	5
1.4. Metode og kvalitetssikring	6
1.5. Uttalelse fra eier og selskap.....	6
2. Konsernet	7
3. Styring av konsernet	11
3.1. Styringsdokumenter	11
3.2. Generalforsamlinger	17
3.3. Annen kommunikasjon	24
4. Ustabilt kraftmarked	26
4.1. Kommunens kraft	26
4.2. Konsekvenser for Tinn Energi	26
5. Konklusjoner og anbefalinger	28
5.1. Konklusjoner.....	28
5.2. Anbefalinger.....	29
Litteratur og kildereferanser	30
Vedlegg	31
Vedlegg 1: Uttalelse	31
Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring	32

Sammendrag

I denne kombinerte eierskapskontrollen og forvaltningsrevisjonen har vi undersøkt om Tinn Energi-konsernet styres i samsvar med kommunens vedtak og føringer, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for eierstyring, og dessuten hvordan konsernet jobber med å tilpasse seg i et ustabil kraftmarked.

Eierskapskontrollen/forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i sak 36/22.

Konklusjon

Vi mener at konsernet i all hovedsak styres i samsvar med relevante vedtak og føringer. Vi mener samtidig at det er rom for forbedring på noen områder.

Kommunen har vedtatt eierskapsmelding slik som kommuneloven krever. Eierskapsmeldingen er i samsvar med krav og anbefalinger, bortsett fra at den ikke oppgir hva som er formålet med at kommunen eier eller deltar i det enkelte selskap/samarbeid, jf. krav i kommuneloven § 26-1 andre ledd bokstav c. Det fremgår ikke om eierskapsmeldingen også skal gjelde for indirekte eierskap/datterselskap i konsern.

Generalforsamling i morselskapet er gjennomført i samsvar med føringer i eierskapsmeldingen. Kommunen har vedtatt eierstrategi for morselskapet, og den blir gjennomgått på eiermøter. Ifølge eierskapsmeldingen skal strategien revideres hvert fjerde år. Endringer i samfunnet, markedet eller i selskapet selv, kan føre til at det er behov for å endre strategien oftere.

Så langt vi har sett, skjer eierstyring i generalforsamling. Vi vil likevel påpeke at ordningen med at ordfører og kommunedirektør har møte- og talerett i styret i heleide selskap gir risiko for at for at eier griper inn i styrets myndighetsområde og dessuten for at det skjer uformell eierstyring som ikke er forankret i kommunestyret (eierorganet).

Vi har for øvrig funnet enkelte formalfeil i gjennomføringen av generalforsamlinger både i mor- og datterselskaper.

Ifølge anbefalinger fra KS og kommunens eierskapsmelding skal ikke styremedlemmer i morselskap velges til styret i datterselskap. Denne anbefalingen/føringen har ikke Tinn Energi Eier AS fulgt. Styremedlemmene i morselskapet valgt til styrene i datterselskapene, og dessuten i konstellasjoner som gir risiko for rolleblanding, uklare ansvarlinjer og for at tilsynsfunksjonene i konsernet blir redusert.

Hvordan jobber konsernet med å tilpasse seg i et ustabil kraftmarked?

Selskapet må kjøpe kraft i markedet til markedspris, etter at de ikke lenger har tilgang til kommunens avtalekraft. Tinn Energi har historisk hatt lave strømpriser ut til bruker. Ifølge daglig leder lå prisene i 2022 ca. 30 % under markedspris. I dag får husholdningskunder tilbud om et

spotprodukt som ligger 20 øre under spot. Industri- og næringskunder får tilbud om et spotprodukt som ligger 40 øre under spot. Ifølge daglig leder vil dette forandre seg når selskapet ikke lenger har tilgang på avtalekraften, da vil husholdnings-, industri- og næringskunder måtte betale markedspris for kraft.

Styret i Tinn Energi Eier vedtok ny strategi for konsernet i september 2022. Kort fortalt, vil konsernet selge flere produkter, få flere kunder og bli mer kundevennlige. Selskapet er også i gang med kostnadsprosesser i Stannum og Tinn Energi & Fiber. Ifølge daglig leder planlegger ikke selskapet å redusere antall ansatte, men i stedet gjøre mer med de ansatte som selskapet har. Det kan bli aktuelt å gjøre endringer i selskapsstrukturen.

Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- redegjøre for formålet med sitt eierskap i eierskapsmeldingen
- endre eierskapsmeldingen slik at ordfører og kommunedirektør ikke har møte- og talerett i styret i heleide selskaper
- vurdere, ev. klargjøre føringer for indirekte eierskap/konsern i eierskapsmeldingen

Vi anbefaler konsernet å:

- gjennomføre generalforsamlinger i samsvar med gjeldende krav
- sørge for en styresammensetning i datterselskapene som er tilpasset selskapets behov og som er i samsvar med andre krav og føringer
- utarbeide styreinstruks for alle selskaper i konsernet med ansattvalgte styremedlemmer

Bø, 16. mai 2023.

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Denne kombinerte eierskapskontrollen og forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Tinn kommune i sak 36/22. Bakgrunnen for bestillingen er plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020-2023.

Reglene om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap står i kommuneloven § 23-2, første ledd bokstav c og d, jf, § 23-3, § 23-4 og § 24-2, og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

- **Styres konsernet i samsvar med kommunens vedtak og føringer, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for eierstyring? Her vil vi se på**
 - **Kommunens styringsdokumenter for konsernet**
 - **Gjennomføring av generalforsamlinger og andre eiermøter i konsernet**
 - **Kommunikasjon og avklaringer mellom konsern og eier**
- **Hvordan jobber konsernet med å tilpasse seg i et ustabil kraftmarked?**

Den første problemstillingen er rettet mot eier, og er en eierskapskontroll. Den andre problemstillingen er rettet mot selskapets virksomhet, og er gjennomført som forvaltningsrevisjon. Revisjonskriteriene¹ i undersøkelsen er hentet fra aksjeloven, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kriteriene framgår under hver problemstilling.

1.3. Avgrensning

Vi har innsynsrett i selskap som er 100 % eid av det offentlige. Vi har derfor ikke innsynsrett i Husvollåe Kraftverk AS der 9,9 % av aksjene er eid av private, og heller ikke i Telemark Kraft AS i 2021. Da var deler av aksjene privat eid. Tinn Energi & Fiber kjøpte disse aksjene våren 2021, og selskapet har dermed vært heleid av Tinn Energi-konsernet fra våren 2022.

¹ Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Tilsvarende krav for eierskapskontroll følger av RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Kriteriene er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke, og er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner.

1.4. Metode og kvalitetssikring

Eierskapskontrollen er gjennomført av forvaltningsrevisor Anne Hagen Stridsklev, med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi har gjennomgått aktuelle styringsdokument for konsernet, og har intervjuet kommunedirektør og daglig leder i konsernet.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 2 til rapporten.

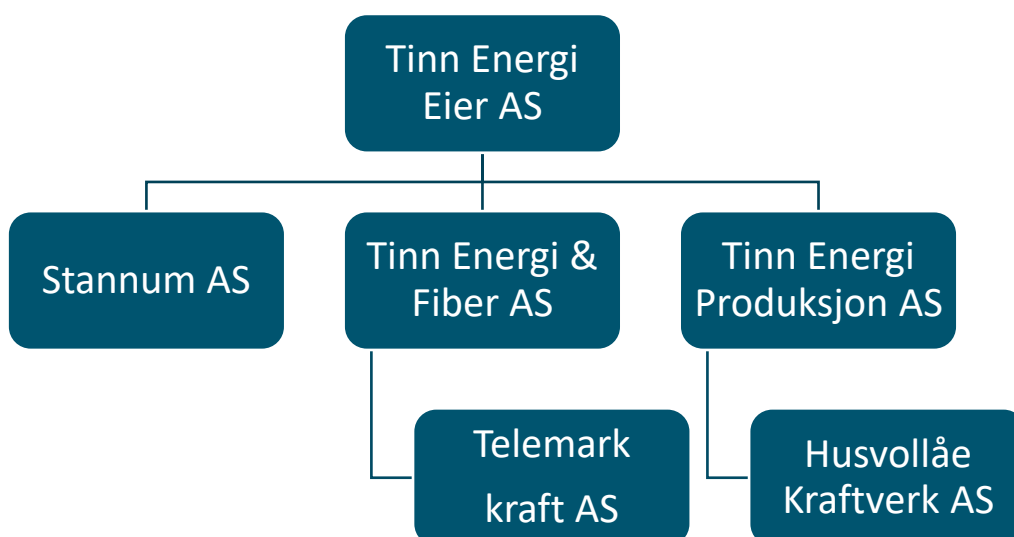
1.5. Uttalelse fra eier og selskap

Rapporten er sendt til uttalelse til kommunen v/ eierrepresentant og til Tinn Energi, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Tinn Energi hadde ikke kommentarer til rapporten. Uttalelsen fra kommunen ligger i vedlegg 1.

2. Konsernet

Fra 1. januar 2021 har det vært et krav om selskapsmessig skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet i energikonsern, jf. energiloven § 4-4. Dvs. at foretak som driver produksjon eller omsetning av energi eller konsesjonspliktig fjernvarmevirksomhet, ikke skal ha direkte eller indirekte kontroll over nettforetak og motsatt.

For større foretak (over 10 000 kunder) er det også krav om funksjonelt skille, dvs. at det ikke er anledning til at de samme personene sitter i styret for slike foretak, jf. energiloven § 4-5. Stannum har rundt 7 500 kunder. Det er dermed ikke et lovkrav om funksjonelt skille mellom Stannum og Tinn Energi & Fiber/Tinn Produksjon AS.

Figur 1 Tinn Energi - konsernet

Telemark Kraft AS har vært heleid av Telemark Energi & Fiber fra våren 2022. Tidligere eide Rauland Kraft SA 34,65 % av aksjene i selskapene. Husvollåe Kraftverk AS er 90,1 % eid av Tinn Energi Produksjon AS. Resten av aksjene er privat eid.

Rjukan Mountain Hall AS som var datterselskapet til Tinn Energi & Fiber, ble avviklet i 2022. Da hadde det ikke vært aktivitet i selskapet på flere år.

Selskap	Tinn Energi Eier AS
Formål	Eie samtlige aksjer og forvalte eierskapet i Tinn Energi AS og Tinn Produksjon AS, å eie aksjer og forvalte eierskapet i andre selskaper med naturlig tilknytning til slik virksomhet, samt yte lån og stille sikkerhet for selskaper som konsernet har eierposisjon i. Videre skal selskapet kunne eie og forvalte fast eiendom, samt drive administrative tjenester
Styre	Andres Halvard Sætre - styreleder Halvor Grov – nestleder Styremedlemmer: Marianne Torgersen Skårdal Anna Patricia Olsson Siw Hege Langeland Fred Edward Kanton Ansattvalgt: Erik Johnsen (styremedlem) Mats Grimsrud Flatin (observatør) Varamedlem: Åsne Irene Hagen Tverberg Fossheim Geir Elsebutangen Wenke Haaven
Daglig leder	Snorre Magnus Mossing
Selskap	Stannum AS (nettselskap)
Formål	Å eie, bygge og drifte anlegg for energiforsyning og distribusjon av energi, samt det som naturlig står i forbindelse med dette.
Styre	Andres Halvard Sætre – styreleder Styremedlemmer: Snorre Magnus Mossing Anna Patricia Olsson Ansattvalgt: Erik Johnsen (styremedlem)
Daglig leder	Charles Arve Wilhelmsen

Selskap	Tinn Energi & Fiber AS
Formål	Å omsette energi, drift og bygging av bredbåndsnett, samt å drive annen virksomhet i forbindelse med dette.
Styre	Snorre Magnus Mossing - styreleder Styremedlemmer: Siw Hege Langeland Halvor Grov Ansattvalgt: Knut Johansen (styremedlem)
Daglig leder	Snorre Magnus Mossing
Selskap	Telemark kraft AS
Formål	Salg av elektrisk kraft og fibernett tjenester, og virksomhet naturlig tilhørende dette.
Styre	Snorre Magnus Mossing - styreleder Andres Halvard Sætre - nestleder Marianne Torgersen Skårdal - styremedlem
Kontaktperson	Snorre Magnus Mossing
Selskap	Tinn Energi Produksjon AS
Formål	Virksomhet innenfor energirelatert produksjon.
Styre	Snorre Magnus Mossing – styreleder Styremedlem: Andres Halvard Sætre Hilde Merethe Sommer
Daglig leder	Snorre Magnus Mossing
Selskap	Husvollåe Kraft AS
Formål	Produksjon og salg av elektrisk kraft.
Styre	Snorre Magnus Mossing – styreleder Styremedlem: Hilde Merethe Sommer Gjermund Geirsta

	Marius Bjørnsen Garnås Andres Halvard Sætre
Kontaktperson	Snorre Magnus Møssing

3. Styring av konsernet

Styres konsernet i samsvar med kommunens vedtak og føringer, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for eierstyring?

3.1. Styringsdokumenter

3.1.1. Revisjonskriterier

Eierskapsmelding

Kommuneloven § 26-1 pålegger kommunen å utarbeide eierskapsmelding minst én gang i valgperioden. Eierskapsmeldingen skal vedtas av kommunestyret, og skal inneholde

- kommunens prinsipper for eierstyring
- en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som er nevnt over

KS gir anbefalinger for godt eierskap.

- Lovens krav til innholdet i eierskapsmeldingen er minimumskrav. Eierskapsmeldingen kan inneholde andre elementer enn de loven eksplisitt stiller krav om. Det kan være aktuelt å si noe om hvordan arbeidet med eierstyring skal organiseres i kommunen, og om prinsipper knyttet til selskapenes samfunnsansvar, miljø, likestilling, etikk mv. Når det gjelder kravet om at formålet med eierskapet skal fremgå av eierskapsmeldingen, kan det være grunn til å merke seg at formålet med eierskapet ikke nødvendigvis er identisk med selskapets formål. Med formålet med eierskapet, menes det som kommunen ønsker å oppnå med eierskapet. (Anbefaling nr. 4)
- Kommunestyret bør utarbeide og jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen med selskapet. Oppgaven til selskapets styre er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen og vedtektene for selskapet. Formålet med vedtektene er å regulere og avklare forholdet mellom eierne og selskapet. Dersom vedtektene kun regulerer de forholdene som påkrevet (minstekrav), kan det noen ganger være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter. Kommunen kan ha andre strategi- og styringsdokumenter som selskapene må forholde seg til, for eksempel en generell miljøpolicy, åpenhetsprofil eller mål om lokale utviklingstiltak som skal selskapet skal bidra til å realisere. (Anbefaling nr. 5)
- Det bør gjennomføres jevnlige Eiermøter (anbefaling nr. 6)
- Eierstyringen skal skje innenfor rammen av kommunestyrets vedtak. Eierstyringen skal skje gjennom eierorganet. Samhandlingen mellom eierorganet og kommunestyret er ikke

lovregulert. For selskapsformene AS og IKS bør det etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og eierorganet som forankres i eierskapsmeldingen. (Anbefaling nr. 7)

- Det bør fastsettes i vedtektene at forberedelse til valg av styrer i kommunalt eide selskaper skal skje ved bruk av valgkomite. Det bør lages retningslinjer som regulerer komiteens arbeid. (Anbefaling nr. 10)
- Eierorganet må sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styrene (anbefaling nr. 11). Det er også et krav i kommuneloven § 22-1 om kjønnsrepresentasjon i aksjeselskaper der 2/3 av aksjene er offentlig eid.
- Som hovedregel bør ikke styremedlemmer i morselskapet sitte i styrene i datterselskapene (anbefaling nr. 13)
- Kommunen bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv (anbefaling nr. 16)
- Eier bør sørge for at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon (anbefaling nr. 18)
- Kommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjerne fastlagt i egne etiske retningslinjer som utarbeides for og brukes aktivt i det enkelte selskap. Kommunen som eier bør sørge for at selskapene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. (Anbefaling nr. 19)

Vedtekter

Vedtektene for et aksjeselskap skal minimum angi selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet (formål), aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende, jf. aksjeloven § 2-2. Dersom selskapet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning, jf. aksjeloven § 2-2 andre ledd.

Vi har utledet følgende kriterier:

- Kommunens eierskapsmelding må være i samsvar med minstekravene i kommuneloven.
- Kommunens eierstyringsprinsipper bør være i samsvar med gjeldende krav og anbefalinger på området.
- Kommunen bør utarbeide og jevnlig revidere de styrende dokumentene for selskapet.
- Selskapenes vedtekter må være i samsvar med minstekravene i aksjeloven.

3.1.2. Eierskapsmelding

Tinn kommune vedtok eierskapsmelding for perioden 2020-2024 i kommunestyresak 55/20. Eierskapsmeldingen inneholder kommunens eierstyringsprinsipper og oversikt over selskap og

interkommunale selskap/samarbeid som kommunen eier eller deltar i. Tinn Energi AS² inngår i oversikten over kommunalt eide selskap. Indirekte eierskap (datterselskap) fremgår ikke av listen.

Eierskapsmeldingen oppgir hva formålet (motivet) med kommunens eierskap generelt kan være. Eierskap kan være

- finansielt motivert. Dette gjelder selskap der hovedmotivet er eierskapet er store muligheter for økonomisk utbytte av innskutt kapital og svært liten økonomisk risiko for kommunen.
- politisk motivert. Dette gjelder selskap der hovedmotivet for eierskapet er strategiske valg om å posisjonere kommunen/regionen. Verken økonomi, hensynet til tjenesteytelse el. ligger som begrunnelse for denne eierskapskategorien.
- effektivisering. Dette gjelder selskap der hovedmotivet er knyttet til fellesløsninger for mer effektiv tjenesteproduksjon. Det er sentralt å oppnå mer tjenester for de midlene som er til disposisjon og bedre forvaltning av anleggsmidler.
- samfunnsøkonomisk motivert. Dette gjelder selskap der hovedmotivet er at kommunen gjennom selskapet vil oppnå mer samfunnsøkonomisk resultat/gjennomføring av oppgaver. Offentlig engasjement og styring er sentralt i begrunnelsen for denne typen selskap.
- regionalpolitisk posisjonering. Dette gjelder selskap der hovedmotivet er å styrke regionens muligheter i forhold til andre regioner og nasjonale aktører. Posisjonering for å utløse statlige midler/prioriteringer kan også være den del av begrunnelsen.

Det fremgår ikke av eierskapsmeldingen hva som formålet med at kommunen eier/deltar i de enkelte selskapene/samarbeidene.

Eierstyringsprinsipper i eierskapsmeldinga

Eierstrategi

Det står i eierskapsmeldingen at Tinn kommune skal utarbeide eierstrategi for de heleide selskapene, der kommunestyrets forventninger til selskapet er formulert. Eierstrategiene skal revideres i etterkant av revisjon av eierskapsmeldingen, hvert fjerde år. Eierstrategien skal klargjøre forventninger til avkastning, enten det er i finansiell forstand (utbytte) eller på annen måte.

Selskapsavtale og vedtekter

Ifølge eierskapsmeldingen skal selskapets formål gå fram av selskapsavtale/vedtekter. Formålet bør vurderes hvert fjerde år. Det er særlig viktig at kommunestyret er bevisst på hvor stor handlefrihet styret har til å utvide eller begrense virksomheten.

Eierorgan

Generalforsamlingen er selskapets eierorgan. Eiermeldingen sier at kommunestyret er generalforsamling i aksjeselskap som er 100 % eid av Tinn kommune.

² Oversikten viser eierskap per 31.12.19. Tinn Energi Eier AS ble opprettet 23.3.20.

Tinn kommune vedtok nytt politisk delegasjonsreglement i kommunestyresak 58/22³. Her ble det vedtatt at ordfører skal representere kommunen i generalforsamling i heleide aksjeselskap, og videre at ordfører skal sørge for nødvendig avklaring med kommunestyret i saker som skal behandles på generalforsamlingen.

Eierutvalg

Formannskapet er kommunens eierutvalg. Eierutvalget skal behandle saker i forkant av møter i eierorganene. Utøving av kommunalt eierskap skal speile flertallet i kommunestyret.

Eiermøter

I tillegg til generalforsamling, skal det være møter mellom selskapet og eierutvalget pluss gruppelederne med jevne mellomrom. Det er selskapene som skal invitere til eiermøte. Det skal være to eiermøter i året i selskap som kommunen eier 100 %.

Valgkomite og styresammensetning

I selskap som kommunen eier 100 %, skal generalforsamlingen velge valgkomite. Valgkomiteen skal gi anbefalinger om styresammensetning. Valgkomiteens anbefaling skal være begrunnet og legges fram for eier før generalforsamling. Eierskapsmeldingen gir bla. følgende føringer om selskapsstyrer:

- Styremedlemmer skal velges for to år om gangen, og slik at ikke hele styret er på valg samtidig.
- Styret i morselskap skal ikke sitte i styret i datterselskap, fordi styret i morselskap utgjør generalforsamlingen i datterselskapet. Daglig leder av konsernet kan være representert i styret til datterselskapene.
- Varamedlemmer bør velges etter ordningen med numerisk vara.
- Folkevalgte kan sitte i selskapsstyrer, men dette fører til inhabilitet ved behandling av saker i folkevalgte organ der selskapet er part. Bruken av folkevalgte og ansatte i styrer, bør derfor begrenses.
- Tinn kommunestyre krever balansert kjønnsrepresentasjon i alle styrer. I styrer for aksjeselskap er det lovkrav om minimum 40 % kjønnsrepresentasjon.
- I selskap som kommunen eier 100 %, har kommunedirektør og ordfører møte- og talerett i styremøtene.

Godtgjøring av styreverk

Ifølge eiermeldingen bør styregodtgjøringen reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og selskapets kompleksitet. Styregodtgjørelsen bør reflektere ansvaret i selskap som opererer i et marked med tydelig risiko. Styremedlemmer i aksjeselskap og interkommunale selskap kan i

³ Vedtatt i 15. juni 2022.

motsetning til styremedlemmer i kommunale foretak kan bli strafferettslig eller økonomisk ansvarlige, og bør derfor godtgjøres særskilt.

Styreleder bør godtgjøres særskilt i forhold til de andre styremedlemmene. Eierorganet skal fastsette styregodtgjørelsen.

Øvrige føringer

- Tinn kommune forventer at kommunalt eide selskap er medlem av en arbeidsgiverorganisasjon.
- Tinn kommune forventer at selskapene utarbeider etiske retningslinjer for driften av selskapet. Selskapets samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling og åpenhet bør være tema i retningslinjene.

Bortsett fra at medlemmer i styret i morselskapet, ikke bør velges til styrene i datterselskapene, gir ikke eierskapsmeldingen føringer for indirekte eierskap/konsern. Det fremgår heller ikke om eierskapsmeldingen er ment å gjelde for denne typen eierskap.

3.1.3. Styrende dokumenter

Eierstrategi

Tinn kommune vedtok eierstrategi for Tinn Energi Eier i kommunestyresak 76/21. Eierstrategien består av 21 punkter fra eierskapsmeldingen som kommunen forventer at Tinn Energi skal følge. Eksempler er at selskapet skal ha etiske retningslinjer og avholde eiermøter. Føringer i eierskapsmeldingen om at styret i morselskapet ikke skal sitte i styret i datterselskapene er ikke tatt inn i eierstrategien. Det er heller ikke sagt noe om hvorvidt kommunens forventninger også gjelder datterselskapene, f.eks. når det gjelder etiske retningslinjer, arbeidsgiverrollen, bærekraft, styregodtgjørelse m.m.

Kommunen har vedtatt et utbyttekrav som pålegger styret i Tinn Energi Eier å sørge for et utbytte på 50 % av selskapets resultat etter skatt eller minimum kr 5 mill. kr per år. Dette har vært et krav siden 2011. Unntaket var 2021, da hadde selskapet så god fortjeneste at kommunen budsjetterte med utbytte som var høyere enn 50 % av overskuddet i selskapet.

Selskapenes vedtekter

Vedtektene til selskapene i konsernet er vedtatt i hhv. 2020 og 2021. Vedtektene til Tinn Energi Eier ble vedtatt i 2020.

Alle vedtektene angir selskapenes navn og forretningssted, formål (virksomhet), aksjekapitalens størrelse, og aksjenes pålydende.

Det fremgår av vedtektene til Tinn Energi Eier at selskapet skal ha et styre med minimum ett maksimum åtte medlemmer. Styremedlemmer skal som hovedregel velges av for to år, og for å sikre kontinuitet skal ikke mer enn halve styret være på valg samme år. Dersom mer enn halve

styret blir på valg samtidig, skal dette løses gjennom å velge et antall styremedlemmer for ett år. Telemark Kraft skal ifølge vedtektene, ha et styre fra ett til fem medlemmer. Vedtektene til de andre selskapene i konsernet har ikke bestemmelser om styre.

Ifølge vedtektene, skal den ordinære generalforsamlingen til Tinn Energi Eier godkjenne årsregnskap og årsberetning, herunder anvendelse av overskudd ev. dekning av underskudd, og utdeling av utbytte. Vedtektene til Telemark Kraft har tilsvarende bestemmelse om generalforsamlingen. Generalforsamlingen skal godkjenne årsregnskap, årsberetning og utdeling av utbytte. Vedtektene fastsetter i tillegg at generalforsamlingen skal behandle andre saker som etter lov eller vedtekt hører inn under generalforsamlingen. Vedtektene til de andre selskapene i konsernet har ikke bestemmelser om generalforsamling.

Ingen av vedtektene har bestemmelser om valgkomite.

3.1.4. Revisors vurdering

Eierskapsmelding

Tinn kommune har vedtatt eierskapsmelding for perioden 2020-2024 slik kommuneloven krever. Eierskapsmeldingen inneholder kommunens prinsipper for eierstyring, oversikt over eierinteresser og formål med eierskap generelt. Det fremgår ikke av eierskapsmeldingen hva som er kommunens formål med å eie eller delta i det konkrete selskap/samarbeid.

Det er uklart om føringene i eierskapsmeldingen også skal gjelde for indirekte eierskap. Kommunen bør avklare dette.

Kommuneloven regulerer ikke hvordan kommunens eierstyringsprinsipper skal være, men KS har gitt anbefalinger om dette. Kommunens eierstyringsprinsipper følger anbefalingene til KS på de områdene som vi har sett på. Kommunestyret har endret ordningen i eierskapsmeldingen om at kommunestyret var generalforsamling i heleide selskap ved å vedta nytt politisk delegasjonsreglement, der ordfører får fullmakt til å representere kommunen i generalforsamling. Ordfører skal sørge for nødvendige avklaringer med kommunestyret før generalforsamlingene. KS anbefaler at etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og eierorganet. Det innebærer at både ny og gammel ordning er i samsvar med anbefalingene fra KS, men kommunen bør sørge for å oppdatere eierskapsmeldingen i samsvar med kommunestyrets vedtak. Det bør også avklares hvilken rolle eierutvalget skal ha med nye ordningen.

For at ordfører skal rekke å avklare generalforsamlingssaker med kommunestyret, kan det bli behov for å regulere lenger frist for innkalling til generalforsamlinger enn det som følger av aksjeloven. Dette kan fremgå av eierskapsmeldingen og/eller reguleres i de aktuelle selskapenes vedtekter.

Styrende dokumenter og vedtekter

Eierskapsmeldingen gir føringer om at eierstrategien og selskapets formål skal revideres hvert fjerde år. Kommunen vedtok eierstrategi for selskapet i 2021, og vedtektene for Tinn Energi Eier er fra 2020. Det innebærer at strategi og vedtekter ifølge eierskapsmeldingen skal revideres i hhv. 2025 og 2024. Eiermeldingen bør ta høyde for at det kan være behov for å revidere eierstrategier oftere enn hvert fjerde år, f.eks. når det skjer store endringer i samfunnet, markedet eller i selskapet selv.

Selskapenes vedtekter er i samsvar med minstekravene i aksjeloven. I de tilfellene der vedtektene ikke regulerer styrevalg/styresammensetning, er det aksjelovens regler som gjelder.

Kommunen/eier bør vurdere om det er behov for mer utfyllende vedtekter, for eksempel når det styresammensetning og valgkomite.

3.2. Generalforsamlinger

3.2.1. Revisjonskriterier

Generalforsamlingen

Generalforsamlingen er selskapets overordnede organ. Eierne utøver sin myndighet over selskapet gjennom generalforsamlingen. I konsern er styret i morselskapet eiers organ og generalforsamling for datterselskapene, dersom ikke annen ordning er valgt, f.eks. at daglig leder i morselskapet får fullmakt fra eier (styret i morselskapet) til å møte på generalforsamlingen for datterselskapene. Generalforsamlingens kompetanse er avgrenset av selskapenes vedtekter og de begrensninger som ligger i aksjeloven ev. annet relevant lovverk.

Ifølge Tinn kommunes eierskapsmelding skal kommunestyret være generalforsamling for selskap som er 100 % eid av kommunen. Denne ordningen gikk man bort fra i det nye politiske delegasjonsreglementet⁴ som ble vedtatt i juni 2022. I reglementet fikk ordfører fullmakt til å representere eier i generalforsamling – også i heleide selskaper. Ordfører skal da sørge for nødvendige avklaringer med kommunestyret før generalforsamlingene.

Gjennomføring av generalforsamlinger

Generalforsamlingen skal gjennomføres i samsvar med aksjeloven §§ 5-8 til 5-16. Det innebærer at selskapets styre skal sende innkalling til generalforsamling minst én uke før møtet skal holdes, med mindre vedtektene setter lenger frist, jf. aksjeloven § 5-10 andre ledd.

Saker som generalforsamlingen skal behandle er bla.:

⁴ Kommunestyresak 58/22

- årsregnskap og årsberetning (asl § 5-5)
- valg av styre (asl § 6-3)
- styrets og revisors godtgjørelse (asl § 7-1)

Det skal føres protokoll i samsvar med aksjeloven § 5-16. I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas, og fortegnelse over de møtende etter § 5-13 skal framgå av protokollen eller som vedlegg. Protokollen skal signeres av møteleder og minst en som er valgt blant de tilstedeværende.

Det er ifølge aksjeloven § 5-7 adgang til å avholde forenklet generalforsamling uten fysisk møte, herunder ved hjelp av digitale hjelpemidler, dersom ingen aksjeeiere motsetter seg dette. Det skal skrives protokoll fra generalforsamlingen i samsvar i aksjeloven § 5-7a, der det bla. skal fremgå at generalforsamlingen er avholdt etter § 5-7.

Styrevalg/styresammensetning

Eierskapsmeldingen sier at generalforsamlingen skal velge valgkomite i selskap som kommunen eier 100 %. Valgkomiteen skal arbeide etter nærmere fastsatt mandat/retningslinjer. Valgkomiteens innstilling om styrevalg skal være grunnlagt og være lagt fram for eier før generalforsamling.

Generalforsamlingen må velge et styre som er i samsvar med aksjeloven, selskapets vedtekter og ev. andre føringer. Det innebærer at

- Tinn Energi Eier skal ha et styre med minimum ett, maksimum åtte medlemmer. Hele styret skal ikke være på valg samtidig.
- Telemark Kraft skal ha et styre med minimum ett, maksimum fem medlemmer.
- Vedtektene i de andre selskapene gir ikke føringer om styrevalg. Det innebærer at aksjeloven § 6-1 gjelder, og at det må velges minst ett styremedlem.
- Det bør velges numeriske varamedlemmer.
- Medlemmer av styret i morselskap bør ikke velges til styrene i datterselskapene.
- Styret velges for to år, men slik at ikke hele styret er på valg samtidig.
- Det må være balansert kjønnsrepresentasjon i styrene, jf. kommuneloven § 21-1.

Ifølge aksjeloven § 6-4 kan et flertall av de ansatte i selskap med mer enn 30 ansatte kreve at ett styremedlem og én observatør med varamedlemmer, velges av og blant de ansatte. Dersom et selskap tilhører et konsern, kan det, ifølge aksjeloven § 6-5, inngås avtale mellom konsernet og et flertall av de ansatte/lokale fagforeninger som representerer et flertall av de ansatte, om at de ansatte i konsernet skal ha rett til å velge styremedlem og observatør tilsvarende § 6-4.

Representasjonsforskriften har regler om ansattes rett til representasjon i styret i aksjeselskap. Vi kontrollerer ikke prosessen for valg slike styremedlemmer, men vi vil nevne at forskriften har regler for hvordan slike valg skal gjennomføres og at valgresultat skal protokollføres.

Det er krav om styreinstruks i selskaper som har ansattvalgte styremedlemmer, jf. aksjeloven § 6-23.

Vi har utledet følgende kriterier:

- Fram til om med juni 2022 skal kommunestyret skal være generalforsamling for Tinn Energi Eier.
- Selskapene i konsernet må gjennomføre generalforsamling i samsvar med aksjeloven.
- Generalforsamlingen skal velge valgkomite
- Styret må velges i samsvar med vedtekter, lovkrav og andre føringer.

3.2.2. Oversikt over generalforsamlinger

Selskap	Ord. general-forsamling 2021	Eks.ord. general-forsamling 2021	Ord. general-forsamling 2022	Eks.ord. general-forsamling 2022
TEE	17.6.21	21.7.21	15.6.22	
Stannum	22.4.21	17.12.21	23.5.22	
TEF	22.4.21	17.12.21	23.5.22	27.9.22
TEP	22.4.21	17.12.21	23.5.22	
TK			4.5.22	27.1.22, 25.3.22 og 16.11.22

Tinn Energi & Fiber kjøpte Rauland Kraftforsyningslags aksjer i Telemark Kraft 25. mars 2021.

3.2.3. Generalforsamlinger i Tinn Energi Eier (TEE)

Generalforsamling - 2021

Morselskapet hadde generalforsamling 17. juni 2021. Ifølge innkallingen skulle generalforsamlingen godkjenne årsregnskap, vedta utbytte, og velge styre og valgkomite og dessuten fastsette honorar til styre og revisor. I tillegg var det en sak om eierstrategien.

Generalforsamlingen ble avholdt digitalt. Det er skrevet protokoll fra generalforsamlingen. Det fremgår ikke av protokollen om generalforsamlingen er gjennomført som forenklet generalforsamling jf. asl § 5-7a.

Generalforsamlingen behandlet årsregnskapet, valgte ny styreleder og valgkomite, og fastsatte honorarer. Det var i utgangspunktet ingen styremedlemmer på valg, men sittende styreleder hadde trukket seg, og det måtte derfor velges ny. Ny styreleder ble valgt for ett år.

Ifølge protokollen tok generalforsamlingen årsregnskapet til orientering.

Styret hadde foreslått et utbytte på 11,5 mill. kr. Styret mente at dette var i samsvar med vedtatt utbyttepolitikk, dvs. 50 % av overskuddet. Selskapet hadde et overskudd på 22,8 mill. kr. i 2020.

Generalforsamlingen ville ikke godta styrets forslag til utbytte. De ville ha 13,757 mill. kr i utbytte fordi det var det kommunen hadde budsjettet med. Ordfører fikk fullmakt til å opptre på vegne av eier ved en eventuell ekstraordinær generalforsamling.

Ny eierskapsstrategi ble lagt fram på generalforsamlingen.

Det ble avholdt ekstraordinær generalforsamling 21. juli 2021 der generalforsamlingen godkjente utbytte på 13,757 mill. kr. Tinn kommune var representert ved ordfører. Vi er ikke forelagt innkalling til denne generalforsamlingen.

Generalforsamling - 2022

Morselskapet hadde ordinær generalforsamling 15. juni 2022. Ifølge innkallingen skulle generalforsamlingen godkjenne årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og utbytte. Generalforsamlingen skulle videre fastsette godtgjøringer for styre og revisor og dessuten velge styre.

Generalforsamlingen ble avholdt i møte, og det fremgår av protokollen at kommunestyret var til stede. Generalforsamlingen godkjente årsregnskap og beretninger. Styret hadde foreslått et utbytte på 5 mill. kr, som generalforsamlingen godtok. Selskapet hadde et overskudd på 9,3 mill. kr. i 2021.

Valgkomiteen hadde innstilt til nytt styre. Valgkomiteens begrunnelse framgår av protokollen. Valgkomiteen innstiller på halvparten av styret velges for ett, mens den andre halvdel velges for to år. Årsaken til dette er at hele styret ikke skal være på valg samtidig. Valgkomiteens hadde dessuten lagt fram forslag til styregodtgjørelse. Generalforsamlingen vedtok valgkomiteens innstilling til styremedlemmer og styregodtgjørelse. Det ble valgt numeriske vara til styret.

TEE har ett ansattvalgt styremedlem og en ansattvalgt observatør. Selskapet opplyser at de ikke har styreinstruks.

3.2.4. Generalforsamlinger i datterselskapene

Generalforsamlinger - 2021

TEE kan ikke fremlegge innkallinger til generalforsamlinger i datterselskapene i 2021.

Stannum, Tinn Energi & Fiber og Tinn Energi Produksjon hadde generalforsamlinger 22. april 2021. Det er skrevet protokoll fra generalforsamlingene. Det fremgår av protokollene at eier var representert ved styreleder i Tinn Energi Eier. Det fremgår ikke av protokollene om styreleder la fram fullmakt fra styret til å representere eier i generalforsamlingen.

Generalforsamlingene godkjente regnskap for 2020, og godtgjøring til revisor. I alle tre selskapene ble sittende styre ifølge protokollen, gjenvalgt. Navnet på styremedlemmene fremgår ikke av protokollen, og heller ikke hvor lang tid styret ble valgt for.

Det var ekstraordinær generalforsamling i Stannum, Tinn Energi & Fiber og Tinn Energi Produksjon 17. desember 2021. Styret i morselskapet var generalforsamling. Da ble det valgt nye styre i datterselskapene. Datterselskapene har ikke valgkomite. Vi har fått opplyst at generalforsamlingen fordelte styrevervene i datterselskapene på styremedlemmene i morselskapet ut fra kompetanse.

Styresammensettingen i konsernet går fram av kap. 2. Styrene i de 5 datterselskapene har 3 til 5 styremedlemmer. Av disse har Stannum og TEF ett styremedlem hver som ifølge protokollene fra generalforsamlingene er «fra de ansatte». Der fremgår ikke av protokollen om dette er styremedlemmer som de ansatte har valgt selv, eller om det styremedlemmer som eier har valgt blant de ansatte.

Det fremgår ikke av protokollen hvor lang tid styremedlemmene ble valgt for.

- Til styret til Stannum er det valgt fire medlemmer, to menn og én kvinne og ett medlem fra *de ansatte*
- Til styret til TEF er det valgt fire medlemmer, to menn og én kvinne og ett medlem fra *de ansatte*
- Til styret til TEP er det valgt tre medlemmer, to menn og én kvinne.

Det er ikke valgt varamedlemmer til styrene i datterselskapene.

Generalforsamlinger - 2022

Det var fire generalforsamlinger i Telemark Kraft i 2022, av disse var tre ekstraordinære.

- Ekstraordinær generalforsamling 27. januar. Vi har fått innkalling, men ikke protokoll fra denne generalforsamlingen. Ifølge innkallingen skulle generalforsamlingen behandle saker om utviding av styret og valg av styre og styreleder.
- Ekstraordinær generalforsamling 25. mars. Det foreligger både innkalling til og protokoll fra generalforsamlingen. Generalforsamlingen behandlet salg av aksjene til Rauland Kraftforsyningslag SA til Tinn Energi & Fiber AS.
- Ordinær generalforsamling 4. mai. Det foreligger både innkalling til og protokoll fra generalforsamlingen. Selskapet godkjente årsregnskap og årsberetning og valgte ett styremedlem. Styret i morselskapet var generalforsamling.
- Ekstraordinær generalforsamling 16. november. Det foreligger protokoll, men ikke innkalling til generalforsamlingen. Selskapet valgte ny revisor på generalforsamlingen. Styret i morselskapet var generalforsamling.

Stannum, Tinn Energi & Fiber og Tinn Energi Produksjon hadde ordinær generalforsamling 23. mai 2022. Styret i morselskapet var generalforsamling. Det foreligger både innkalling til og protokoller fra generalforsamlingene. Generalforsamlingene godkjente årsregnskap og årsberetninger. Styrene i datterselskapene har fått styregodtgjørelse per møte, men godkjenning

av styregodtgjørelse var ikke sak på generalforsamlingene. Godtgjørelse til revisor ble heller ikke behandlet av generalforsamlingen.

Det var ekstraordinær generalforsamling i Tinn Energi & Fiber 27. september. Styret i morselskapet var generalforsamling. Det foreligger innkalling til og protokoll fra generalforsamling. Selskapet valgte ett ny styremedlem på generalforsamlingen. Det fremgår ikke av protokollen hvor lang tid styremedlemmet ble valgt for.

Datterselskapene har heller ikke styreinstrukser.

3.2.5. Revisors vurdering

Generalforsamlinger – morselskap

Kommunestyret har vært generalforsamling for selskapet i de to årene som vi har undersøkt. I 2021 var generalforsamlingen digital. Det er adgang til å gjennomføre generalforsamling digitalt under visse forutsetninger, men det skal fremgå av protokollen at generalforsamlingen er gjennomført etter reglene for forenkla generalforsamling i § asl 5-7.

Generalforsamlingene i 2021 og 2022 har behandlet de saker den skal behandle, med ett unntak. Generalforsamlingen i 2021 tok selskapets årsregnskap til orientering, formelt sett skal generalforsamlingen vedta årsregnskapet.

Kommunen fulgte ikke sin egen utbyttestrategi i 2021 da de krevde mer enn 50 % av årsresultatet.

Generalforsamlinger datterselskap

Det er de samme formelle reglene som gjelder for generalforsamlinger som datterselskap som det er i morselskapet. Det betyr at det er krav om både innkalling og protokoll. Innkalling /protokoll mangler for noen av generalforsamlingene som vi har undersøkt.

Generalforsamlingene har behandlet saker som generalforsamlingen skal behandle, bla. godkjenning av årsregnskap og styrevalg. Generalforsamlingen skal godkjenne godtgjørelse til styret og revisor. Dette ble ikke gjort i 2022.

Styrevalg

Det ble valgt nye styrer i datterselskapene i 2021. Styremedlemmene og daglig leder i morselskapet ble da valgt som styreleder/medlem fordelt på styrene i datterselskapene. Dette er ikke samsvar med anbefalinger fra KS og kommunens eierskapsmelding, der det begge steder framgår at styremedlemmer i morselskapet ikke bør sitte i styrene i datterselskapene. Den generelle begrunnelsen for dette er at det kan oppstå habilitetskonflikter både som følge av særskilte offentligrettslige krav og ulike bransjekrav (f.eks. anskaffelser og krav om funksjonelt skille i visse bransjer). En annen begrunnelse for denne anbefalingen er at offentlig eide selskap forvalter offentlige verdier, og at tilsynsfunksjonen mellom generalforsamling (eier) og selskap (styre) svekkes. Det kan også være en rollekonflikt mellom eiers interesse, som utøves i

generalforsamlingen, og selskapets interesse som styret skal ivareta. Det er særlig uheldig med gjennomgående styrerepresentasjon i et kraftkonsern. Tilsvarende representasjon ville vært ulovlig dersom konsernet hadde hatt mer enn 10 000 kunder.

I dette tilfellet innebærer styrevalget i datterselskap også at daglig leder i morselskapet blir styreleder i flere av datterselskapene, samtidig som styreleder i morselskapet er nestleder/styremedlem i samme datterselskap. En av styrets oppgaver etter aksjeloven er å føre tilsyn og kontroll med daglig leder. Tilsynsfunksjonen og tilliten utad kan svekkes når styreleder som skal føre tilsyn med daglig leder i morselskapet samtidig er styremedlem i datterselskap der daglig leder i morselskapet er styreleder.

Vi har ikke kontrollert prosessene for å velge ansattevalgte styremedlemmer, men vi vil presisere at ansattevalgte styremedlemmer skal velges *av og blant* de ansatte, og at det er formelle regler for hvordan slike valg skal gjennomføres.⁵ Om et styremedlem er ansattvalgt eller ikke, har betydning for hva som er lovlig kjønns sammensetning i styret.

I selskap med fire og fem styremedlemmer skal det være minst to av hvert kjønn, jf. kommuneloven § 21-1, jf. aksjeloven § 20-6 første ledd nr. 2. Disse reglene gjelder også for heleide datterselskap jf. aksjeloven § 20-6 tredje ledd. Ordinære styremedlemmer, ansattvalgte styremedlemmer og varamedlemmer regnes som hver sin kategori, og det skal være kjønnsrepresentasjon innenfor hver kategori. Tinn Energi Eier, Stannum AS og Tinn Energi & Fiber AS har lovlig kjønnsrepresentasjon, under forutsetning at av hver av selskapene har ett styremedlem som er valgt *av og blant* de ansatte.

Det er ikke lovkrav om balansert kjønnsrepresentasjon i selskaper med private medeiere, men kommunen har stilt krav om balansert kjønns sammensetning sin eierskapsmelding. Konsernet bør derfor tilstrebe å ha balansert kjønnsrepresentasjon i styrene i disse selskapene også.

Styremedlemmenes funksjonstid bør fremgå av generalforsamlingsprotokollene. Funksjonstiden er to år med mindre noe annet er bestemt. For å ha kontinuitet i styrene, bør ikke hele styret være på valg samtidig, jf. eierskapsmeldingen.

Datterselskapene har ikke valgkomite, og heller ikke bestemmelser om styresammensetning i vedtektene. Eier har ansvar for at selskapets styre har kompetanse og sammensetning som er tilpasset selskapets behov og formål. Kommunen har gitt føringer om både valgkomite og styresammensetning i eierskapsmeldingen, men det er uklart om kommunen har tenkt at føringene også skal gjelde for indirekte eierskap (konsern).

⁵Forskrift 20.06.2014 om de ansattes rett til representasjon i aksjeselskapers og allmennaksjeselskapers styre og bedriftsforsamling mv. (representasjonsforskriften)

Andre forhold

Selskapene i konsernet har ikke styreinstruks. Dette er et krav for aksjeselskap som har ansattvalgte styremedlemmer, jf. aksjeloven § 6-23.

3.3. Annen kommunikasjon

3.3.1. Revisjonskriterier

Som nevnt i punkt 3.1.1, sier KS i sine anbefalinger at eierstyringen skal skje innenfor rammen av kommunestyrets vedtak. Eierstyringen skal skje gjennom eierorganet. Samhandlingen mellom eierorganet og kommunestyret er ikke lovregulert. For selskapsformene AS og IKS bør det etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og eierorganet som forankres i eierskapsmeldingen. (Anbefaling nr. 7)

KS anbefaler videre at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom kommunestyret som eier, styret og daglig leder i selskapet. Eiermøtet er en uformell arena der det ikke treffes vedtak, men hvor både eieren og selskapet kan ha en gjensidig informasjonsutveksling, forventningsavklaringer og drøfte generell utvikling og rammevilkår. Det bør ikke legges føringer eller gis signaler i eiermøtene som kan anses for å gripe inn i styrets myndighetsområde. All eierstyring skal formelt skje i generalforsamlingen. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og selskapet. (Anbefaling nr. 6).

Tinn kommune sier i sin eierskapsmelding at det skal være to eiermøter i året i heleide selskap.

Vi har utledet følgende revisjonskriterier:

- Eierstyring skal skje gjennom generalforsamlingen.
- Det skal være to eiermøter i året.

3.3.2. Kommunikasjon mellom selskapet og eier

Eierskapsmeldingen sier videre at det skal være to eiermøter i året for selskap som kommunen eier 100 %. Formannskapet er eierutvalg, og deltar i eiermøtene.

Ifølge kommunen blir det satt to datoer per år i kommunens politiske møtekalender til eiermøter med de kommunale aksjeselskapene. Eiermøtene skal være uformelle og det blir ikke skrevet referat fra møtene. Eierstrategien blir gjennomgått, og selskapet orienterer om status. Det kan også bli orientert om status i datterselskapene. I de siste møtene har status i Telemark Kraft vært tema.

Det følger av eierskapsmeldingen og eierstrategien for Tinn Energi Eier at ordfører og kommunedirektør har møte- og talerett i styremøtene til Tinn Energi Eier. Kommunedirektør benytter seg ikke av denne adgangen, og ordfører møter sjelden.

Daglig leder erfarer at eierstyring stort sett skjer gjennom de rette organer.

3.3.3. Revisors vurdering

Så langt vi har informasjon om skjer kommunikasjon mellom selskap og eier gjennom de kanaler som eierskapsmeldingen har bestemt, dvs. i generalforsamling og i eiermøter.

Vi mener at ordningen med at ordfører og kommunedirektør har møte- og talerett i heleide selskap er uheldig. Vi mener at den gir risiko for at eier griper inn i styrets myndighetsområde og dessuten for at det skjer uformell eierstyring som ikke er forankret i kommunestyret (eierorganet).⁶

⁶ Dette var også tema i rapport fra eierskapskontroll om Rjukan Næringsutvikling fra 2020 (rapport 426 007).

4. Ustabil kraftmarked

Hvordan jobber konsernet med å tilpasse seg i et ustabil kraftmarked?

4.1. Kommunens kraft

Tinn kommune har 143 GWh i konsesjonskraft og 220 GWh i avtalekraft fra Hydro. Konsesjonskraften går i dag inn til Konsesjonskraftstyret⁷ som forvalter kraften. Avtalekraften disponeres av Tinn Energi, og er i dag hovedkilden til selskapets kraftoppdekning.

Tinn kommune har inngått avtaler som innebærer at konsesjonskraften og avtalekraften vil bli solgt direkte til bedrifter som skal etablere seg i kommunen. Blant disse bedriftene er Aker Horizon Development AS.

Kommunen er i gang med å utarbeide en kraftstrategi. Kommunen sier at de jobber sammen med Tinn Energi og advokatfirmaet Lund & Co om strategien. Strategien skal behandles politisk i løpet av første halvår.

4.2. Konsekvenser for Tinn Energi

Når selskapet ikke lenger har tilgang til kommunens avtalekraft, må de kjøpe kraft i markedet til markedspris. Tinn Energi har historisk hatt lave strømpriser ut til brukere. Ifølge daglig leder lå prisene i 2022 ca. 30 % under markedspris. I dag får husholdningskunder tilbud om et spotprodukt som ligger 20 øre under spot. Industri- og næringskunder får tilbud om et spotprodukt som ligger 40 øre under spot. Ifølge daglig leder vil dette forandre seg når selskapet ikke lenger har tilgang på avtalekraften. Da vil husholdnings-, industri- og næringskunder måtte betale markedspris for kraft.

Styret i Tinn Energi Eier vedtok ny strategi for konsernet i september 2022. Kort fortalt vil konsernet selge flere produkter, få flere kunder og bli mer kundevennlige. Selskapet er også i gang med kostnadsprosesser i Stannum og Tinn Energi & Fiber. Ifølge daglig leder planlegger ikke selskapet å redusere antall ansatte, men i stedet gjøre mer med de ansatte som selskapet har. Det kan bli aktuelt å gjøre endringer i selskapsstrukturen.

⁷ Konsesjonskraftstyret er et kommunalt oppgavefellesskap bestående av fylkeskommunen, Fyresdal, Hjartdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tinn, Tokke og Vinje. Partene har en felles intensjon om at avtalen skal være med på å sikre konsesjonskraftverdiene som avtalen omfatter, for samfunnsutviklingsformål i Telemark i et langsiktig perspektiv. Verdien av konsesjonskraften som blir regulert av denne avtalen skal nyttes til formål i det geografiske området som utgjør Telemark fylke på det tidspunkt avtalen er inngått.

Selskapet samarbeider også med Energisalg Norge, og vurderer å kjøpe sikringsprodukter⁸.

Om strategien

Strategien inneholder visjon/hovedmål for hele Tinn Energi-gruppen, strategi, delmål og tiltak for konsernet og strategi, delmål og tiltak for datterselskapene. Ett av delmålene for konsernet er å møte utbyttekravet fra eier.

Tinn Energi & Fiber blir direkte berørt av bortfallet av avtalekraften, og det antas at fortjenestemarginen i selskapet vil bli redusert. Vi gjengir deler av strategien for selskapet under.

Strategien for Tinn Energi & Fiber (TEF) er tredelt, med en strategi for hvert resultatområde.

- TEF *Salg og marked* skal vokse med nye produkter, kunder og områder. Sol er et av satsningsområdene.
 - 750 nye kunder i året frem til 2025
 - årlig salg av 100 elbilladere og 400 varmepumper fram til 2025
- TEF *Fiber* skal øke kompetanse, kapasitet og kunder.
 - 250 nye kunder i året fram til 2025
- TEF *Kraftomsetning* skal være et selskap med konkurransedyktige betingelser og skal bygge en organisasjon som er levedyktig også etter 2025.
 - 500 nye kunder i året til selskapet når 10 000 kunder
 - beholde 95 % av kundemassen etter 2025
 - etablere rutiner for sikring av forbruk

⁸ Et sikringsprodukt i kraftmarkedet er en avtale mellom to parter som gir en form for forsikring mot endringer i markedsprisen på elektrisk kraft. En vanlig form for sikringsprodukt er en terminkontrakt, som gir kjøperen rett til å kjøpe en bestemt mengde kraft til en avtalt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden. Sikringsproduktet kan være nyttig for aktører i kraftmarkedet som ønsker å beskytte seg mot uforutsette endringer i kraftprisene, og kan bidra til å redusere risikoen for økonomiske tap. Det finnes også andre typer sikringsprodukter i kraftmarkedet, for eksempel opsjoner og swaps. En opsjon gir kjøperen rett til å kjøpe eller selge en bestemt mengde kraft til en avtalt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden, mens en swap innebærer en avtale mellom to parter om å bytte kraftpriserisiko med hverandre. Det er viktig å merke seg at bruk av sikringsprodukter også kan innebære visse risikoer og kostnader, og det er derfor viktig å nøye vurdere hvilke produkter som passer best for ens spesifikke behov og situasjon.

5. Konklusjoner og anbefalinger

5.1. Konklusjoner

Styres konsernet i samsvar med kommunens vedtak og føringer, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for eierstyring?

Vi mener at konsernet i all hovedsak styres i samsvar med relevante vedtak og føringer. Vi mener samtidig at det er rom for forbedring på noen områder.

Kommunen har vedtatt eierskapsmelding slik som kommuneloven krever. Eierskapsmeldingen er i samsvar med krav og anbefalinger, bortsett fra at den ikke oppgir hva som er formålet med at kommunen eier eller deltar i det enkelte selskap/samarbeid, jf. krav i kommuneloven § 26-1 andre ledd bokstav c. Det fremgår ikke om eierskapsmeldingen også skal gjelde for indirekte eierskap/datterselskap i konsern.

Generalforsamling i morselskapet er gjennomført i samsvar med føringer i eierskapsmeldingen. Kommunen har vedtatt eierstrategi for morselskapet, og den blir gjennomgått på eiermøter. Ifølge eierskapsmeldingen skal strategien revideres hvert fjerde år. Endringer i samfunnet, markedet eller i selskapet selv, kan føre til at det er behov for å endre strategien oftere.

Så langt vi har sett, skjer eierstyring i generalforsamling. Vi vil likevel påpeke at ordningen med at ordfører og kommunedirektør har møte- og talerett i styret i heleide selskap gir risiko for at for at eier griper inn i styrets myndighetsområde og dessuten for at det skjer uformell eierstyring som ikke er forankret i kommunestyret (eierorganet).

Vi har for øvrig funnet enkelte formalfeil i gjennomføringen av generalforsamlinger både i mor- og datterselskaper.

Ifølge anbefalinger fra KS og kommunens eierskapsmelding skal ikke styremedlemmer i morselskap velges til styret i datterselskap. Denne anbefalingen/føringen har ikke Tinn Energi Eier AS fulgt. Styremedlemmene i morselskapet valgt til styrene i datterselskapene, og dessuten i konstellasjoner som gir risiko for rolleblanding, uklare ansvarlinjer og for at tilsynsfunksjonene i konsernet blir redusert.

Hvordan jobber konsernet med å tilpasse seg i et ustabil kraftmarked?

Selskapet må kjøpe kraft i markedet til markedspris, etter at de ikke lenger har tilgang til kommunens avtalekraft. Tinn Energi har historisk hatt lave strømpriser ut til bruker. Ifølge daglig

leder lå prisene i 2022 ca. 30 % under markedspris. I dag får husholdningskunder tilbud om en fastpris som ligger 20 øre under spot. Industri- og næringskunder får tilbud om fastpris som ligger 40 øre under spot. Ifølge daglig leder vil dette forandre seg når selskapet ikke lenger har tilgang på avtalekraften, da vil husholdnings-, industri- og næringskunder måtte betale markedspris for kraft.

Styret i Tinn Energi Eier vedtok ny strategi for konsernet i september 2022. Kort fortalt vil konsernet selge flere produkter, få flere kunder og bli mer kundevennlige. Selskapet er også i gang med kostnadsprosesser i Stannum og Tinn Energi & Fiber. Ifølge daglig leder planlegger ikke selskapet å redusere antall ansatte, men i stedet gjøre mer med de ansatte som selskapet har. Det kan bli aktuelt å gjøre endringer i selskapsstrukturen.

5.2. Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- redegjøre for formålet med eierinteresser i eierskapsmeldingen
- endre eierskapsmeldingen slik at ordfører og kommunedirektør ikke har møte- og talerett i styret i heleide selskaper
- vurdere, ev. klargjøre føringer for indirekte eierskap/konsern i eierskapsmeldingen

Vi anbefaler konsernet å:

- gjennomføre generalforsamlinger i samsvar med gjeldende krav
- sørge for en styresammensetning i datterselskapene som er tilpasset selskapets behov og som er i samsvar med andre krav og føringer
- utarbeide styreinstruks for alle selskaper i konsernet med ansattvalgte styremedlemmer

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

LOV 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

LOV 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)

Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Forskrift 24. august 2017 nr. 1277 om ansattes rett til representasjon i aksjeselskapers og allmennaksjeselskapets styre og bedriftsforsamling mv. (representasjonsforskriften)

Offentlige dokument

Prop. 46 L (2017-2018): Lov om kommuner og fylkeskommuner

Ot.prp. nr. 97. (2002-2003) Om lov om endringer i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper, lov 13. juni nr. 45 om allmennaksjeselskaper og i enkelte andre lover (likestilling i styrever i statsaksjeselskaper, statsforetak, allmennaksjeselskaper mv.)

Veiledninger mm.

KS: KS folkevalgtprogram 2019-2023. Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, 2020.

Vedlegg

Vedlegg 1: Uttalelse

TINN KOMMUNE

VESTFOLD OG TELEMARKE REVISJON IKS
Postboks 311
3701 SKIEN

Anne Hagen Stridsklev

Deres ref:	Vår ref	Saksbeh:	Arkivkode:	Dato:
3818 404	2023/625 - 5	Gry Anja Gundersborg, tlf. 408 57 206	037	12.05.2023

— Uttale til eierskapskontroll - Tinn Energi

Konstituert kommunedirektør har gjennomgått rapporten i samarbeid med kommunens økonomisjef og gir herved uttale til anbefalingene som kommer frem i rapporten.

Rapportens anbefalinger:

Vi anbefaler kommunen å:

- redegjøre for formålet med sitt eierskap i eierskapsmeldingen
- endre eierskapsmeldingen slik at ordfører og kommunedirektør ikke har møte- og talerett i styret i heleide selskaper
- vurdere, ev. klargjøre føringer for indirekte eierskap/konsern i eierskapsmeldingen

Vi anbefaler konsernet å:

- gjennomføre generalforsamlinger i samsvar med gjeldende krav
- sørge for en styresammensetning i datterselskapene som er tilpasset selskapets behov og som er i samsvar med andre krav og føringer
- utarbeide styreinstruks for alle selskaper i konsernet med ansattvalgte styremedlemmer

Kommunedirektørens kommentarer:

Vedørende anbefalingene til kommunen så tas disse til etterretning, kommunedirektøren vil innstille på at eierskapsmeldingen justeres i tråd med anbefalingene.

Vedrørende anbefalingene til konsernet forutsettes det at disse følges opp.

Med hilsen

Gry Anja Gundersborg
Konstituert kommunedirektør

Postadresse: Postboks 14, 3661 Rjukan
E-post: Postmottak@tinn.kommune.no
Hjemmeside: www.tinn.kommune.no

Besøksadresse:
Sam Eydesgate 92
3660 Rjukan

Org.nr: 00864963552
Telefon: 35 08 26 00
eDialog: <http://www.tinn.kommune.no/edialog>

Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring

Denne kombinerte eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap startet opp ved oppstartsbrev 21. februar 2023.

Eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i mars 2023.

Hovedmetodene er dokumentgjennomgang og intervju. Vi har fått dokumentasjon både fra selskapet og kommunen. Dette er bla. eierskapsmelding, generalforsamlingsdokumenter, vedtekter og aktuelle kommunestyresaker.

Vi har intervjuet daglig leder i morselskapet og kommunedirektør. Skriftlig referat fra intervjuene er bekreftet av intervjuobjektene. Det har også vært avklaringer med konsernledelsen og kommunedirektør på epost.

Vi har i tillegg sjekket ut med kommunen og selskapet at fakta i rapporten er korrekt framstilt før rapporten er sendt på høring.

Rapporten er sendt selskapet og kommunen til uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsene ligger i vedlegg 1.

Personopplysninger

I forbindelse med denne eierskapskontrollen har vi behandlet personopplysninger som navn og e-postadresser til ansatte og politikere i kommunen, samt styreleder/daglig leder i selskapene.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger i forbindelse med eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon er kommuneloven § 24-10, jf. § 23-6.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.⁹

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll.¹⁰ Denne eierskapskontrollen/forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001 og RSK002.

⁹ God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

¹⁰ ISQM 1 og 2 er internasjonale standarder for kvalitetsstyring og oppdragskontroll for revisjonsforetak som utfører revisjon eller forenklet revisorkontroll av regnskaper, eller andre attestasjonsoppdrag eller beslektede tjenester (Gjelder fra 15.12.2022)

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

23: 3818 404